VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Euroopan turvallisuustoimiväline (SAFE)

JONNE LEHTIMÄKI
FINANSSIASIANTUNTIJA, EU- JA KV-SIHTEERISTÖ
VALTIOVARAINMINISTERIÖ

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
PUOLUSTUSVALIOKUNTA
29.4.2025

ReArm Europe -suunnitelma

- Euroopan komissio julkaisi 19.3.2025 ReArm Europe -suunnitelman, jonka piirissä on määritelty viisi ”pilaria”, joiden kautta kasvatetaan Euroopan puolustukseen käytettäviä menoja ja vastataan välittömiin investointitarpeisiin.
- Koko suunnitelmaa on käsitelty selvityksessä E 21/2025 vp
- Yksi osa kokonaisuudesta koskee uuden Euroopan turvallisuustoimivälineen (SAFE) perustamista ja valtioneuvosto on antanut tästä kirjelmän eduskunnalle U 12/2025 vp

Euroopan turvallisuustoimiväline (SAFE)

- SAFE-asetuksen myötä jäsenvaltioiden olisi mahdollista hakea 150 mrd. euron edestä lainoja yhteisesti priorisoitujen suorituskykyjen kehittämiseen (5 ja 6 artikla).
- Lainoja haluavien jäsenvaltioiden tulisi esittää komissiolle välineestä tavoittelemansa lainarahoituksen määrä kuuden kuukauden kuluessa asetuksen voimaanastumisesta (7 artikla).
- Komissio päättäisi lainojen myöntämisestä (8 artikla).
- SAFE-välineen rahoittamiseksi komissiolla olisi valtuus lainata rahoitus markkinoilta (9 artikla).
- Komission ja jäsenvaltioiden lainasopimus olisi enintään 45 vuotta (10 artikla).
- Ennakkorahoitusta voisi saada 15 % haetuista lainoista ja se olisi mahdollista saada jo vuoden 2025 aikana (11 artikla).
- Ehdotuksen mukaan kolmelle eniten rahoitusta hakeneelle jäsenvaltiolle voitaisiin myöntää enintään yhteensä 60 % välineen kokonaismäärästä (13 artikla).

SAFE:n toiminta käytännössä

- Yksinkertaistettu ja nopeutettu puolustustarvikkeiden yhteishankintamenettely (1 artikla):
  - Kategoria 1: ammukset ja ohjukset, tykistöjärjestelmät, maataistelukyky ja sen tukijärjestelmät, lennokit ja niiden torjunta, kriittisen infrastruktuurin suojaus, kybersodankäynti ja sotilaallinen liikkuvuus, mukaan lukien ”liikkeen estäminen” (*counter-mobility*)
  - Kategoria 2: ilma- ja ohjuspuolustus, meripuolustus kattaen vedenalaiset suorituskyvyt, miehittämättömät ilma-alukset ja niiden torjunta, strategiset mahdollistajat, avaruuden voimavarojen suojaus, tekoäly ja elektroninen sodankäynti
- Hankintojen keskittämiseksi niihin tulisi osallistua vähintään kaksi jäsenvaltiota (vaihtoehtoisesti jäsenvaltio ja Ukraina tai jokin ETA:n EFTA-jäsenvaltio) (1, 2 ja 4 artikla).
- Rahoituksen käytöstä jäsenvaltiokohtaiset ”puolustusteollisuuden investointisuunnitelmat” kuuden kuukauden sisällä rahoitusvälineen voimaanastumisesta (7 artikla).
- Tietyt ehdot välineen käytölle ja kelpoisuusehdot yhteishankinnoille (4,16 ja 17 artikla).
- SAFE-välineen mukaisten puolustushyödykkeiden tuonti ja toimitus olisi vapautettu ALV:sta (20 artikla)

Tukivälineen taloudelliset vaikutukset

- Välineen hyödyntäminen olisi vapaaehtoista jäsenvaltioille, ja jäsenvaltiot maksaisivat itse lainansa takaisin kuluineen. Näin ollen haetut lainat kerryttäisivät niin sanottua EDP-velkaa.
- Välineen rahoitus tapahtuisi lainanotolla, jonka vakuutena toimisi olemassa oleva EU:n omien varojen katon ja rahoituskehyskaton välinen liikkumavara.
- Välittömät budjettivaikutukset rajoittuisivat hallinnollisiin menoihin, joita jäsenvaltiolle seuraa suunnitelman laatimisesta, toimenpiteiden toteuttamisesta sekä valvonnasta ja raportoinnista.
- Menot, jotka rahoitettaisiin turvallisuustoimivälineen lainoilla, luettaisiin automaattisesti mukaan EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin kohdistuviin joustoihin.

Kantoja SAFE-välineeseen

- Valtioneuvosto katsoo, että EU:n turvallisuustilanteen heikkeneminen vuoden 2025 alusta on SEUT 122 artiklan tarkoittama poikkeuksellinen tapahtuma, johon jäsenvaltio ei voi vaikuttaa.
- Valtioneuvosto tukee ehdotusta poikkeukselliseksi ja väliaikaiseksi SAFE-rahoitusvälineeksi. Valtioneuvosto korostaa ehdotetun välineen väliaikaista luonnetta ja rahoituksen kohdentamista kriittisimpiin suorituskykyalueisiin.
- Valtioneuvosto korostaa perustettavan rahoitusvälineen väliaikaista luonnetta ja sen nykyistä selkeämpää kirjaamista asetustekstiin.
- Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena SAFE-rahoitusvälineelle esitettyä 150 miljardin euron enimmäismäärää.
- Valtioneuvosto tukee ehdotettua SAFE-rahoitusvälineen lainarahoitteista mallia, jossa unionin lainanoton vakuutena toimisi nykyisen omien varojen katon ja EU:n monivuotisenrahoituskehyksen katon välinen liikkumavara. Valtioneuvostolle on keskeistä, että SAFE-rahoitusvälineeseen liittyvät vastuut rajoittuvat em. liikkumavaraan.
- Valtioneuvosto katsoo, että kukin jäsenvaltio vastaa välineestä ottamiensa lainojen hallintokuluista itse.
- Valtioneuvosto painottaa, että välineen rahoituksen kohdentumisen tulisi olla linjassa erityisesti Naton puolustussuunnitteluprosessin mukaisten jäsenvaltioiden suorituskykytavoitteiden kanssa.
- Valtioneuvosto pitää keskeisenä, että ehdotus antaisi Ukrainalle erityisen aseman ja Ukrainalle mahdollistettaisiin osallistuminen yhteishankintoihin. Valtioneuvosto tukee ehdotettua kolmansien maiden mahdollisuutta osallistua yhteishankintoihin välineen täysimääräiseksi hyödyntämiseksi.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että SAFE-välineen rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin vastaavaa ehdollisuutta, mukaan lukien oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus, kuin muuhunkin EU-rahoitukseen.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

JONNE LEHTIMÄKI, FINANSSIASIANTUNTIJA

VM.FI | @VMUUTISET